

Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn
info@justdigi.ee

03.03.2025 nr 10-3/25/53-2

Tartu Maakohtu arvamus maksejõuetusõiguse direktiivi ettepanekus pre-pack menetluse regulatsiooni osas

Justiits- ja Digiministeerium esitas 17. veebruaril 2025 Tartu Maakohtule arvamuse avaldamiseks maksejõuetusõiguse direktiivi ettepanekus pre-pack menetluse regulatsiooni.

Kutses arvamuse avaldamiseks andis ministeerium ülevaate Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi COM(2022) 702 ettepanekust, millega ühtlustatakse maksejõuetusõiguse teatavaid aspekte. Eelkõige soovib ministeerium teada arvamusi ja ettepanekuid pre-pack menetluse kohta, mille regulatsioonist Euroopa Komisjon ei tagane ning see menetlus muutub liikmesriikidele kohustuslikuks.

Tartu Maakohus märgib, et Eesti Vabariik paistab maksejõuetusmenetlustes silma hilinenult esitatud pankrotiavalduste ja varatute äriühingute poolest, mistõttu on ka võlausaldajate nõuete rahuldamise määr äärmiselt väike. On juhtumeid, kus tagasivõitmise võimaluste vältimiseks valmistatakse pankrotiavalduse esitamist ette aastaid, mille käigus on nii või teisiti vara ära võõrandatud või kasutatakse ära saneerimismenetlust pankrotimenetluse vältimise või edasi lükkamise eesmärgil. Samas on võimalik, et vara müügi ettevalmistusele seadusliku regulatsiooni kehtestamine võiks kaasa aidata taoliste juhtumite vältimisele.

Maksejõuetuse teenistuse 2024. aasta tegevusaruandest¹ nähtub, et kokku laekus kohtutest 193 ettepanekut avalike uurimiste algatamiseks, st Maksejõuetuse teenistus vaatas 2024. aastal läbi kokku 193 varatu maksejõuetu juriidilise isiku pankrotimenetlust. Aruandes on märgitud, et Maksejõuetuse teenistuse hinnangul oleks pidanud ettepanekuid laekuma vähemalt poole võrra rohkem. Maksejõuetuse teenistus tuvastas 2024. aastal, et 150 juhul st ligi 78% juhtudest ei ole võlgniku juhtorgani liikmed esitanud õigel ajal kohtule pankrotiavaldust. See protsent on püsinud eelmise, st 2023. aastaga samal tasemel, kus tegemist oli 77% juhtudest. Tartu Maakohus järeldeb sellest, et võlgnike juhatuse liikmed ei ole motiveeritud esitama pankrotiavaldusi õigeaegselt.

Nagu ministeerium on märkinud, siis Eestis on umbes 95% kõigist ettevõtetest mikroettevõtted. Arvestades märgitud mikroettevõtete arvu Eestis, saab tavapärane pre-pack regulatsioon puudutada üldse väga väikest osa ettevõtjatest. Et kavandatava muudatuse mõju uurida, peaks valitsus enne vastasseisu avaldamist läbi viima pankrotimenetlustes varaga äriühingute

¹ <https://maksejouetus.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/documents/2025-01/MJT%202024%20tegevusaruanne.pdf>

finantsaruannete analüüsi, et mis oli varade väärtus finantsaruannete järgi enne pankrotimenetlust ja millise hinnaga müüdi vara lõppkokkuvõttes pikas pankrotimenetluses pankrotihalduri poolt. Võib prognoosida, et kavandataval kujul vara eelmüügi saavutamine majandustegevusega ettevõttes on kordades tulemuslikum kui aastate pikkuses pankrotimenetluses mitmete enampakkumiste tulemusel „võileivahinnaga“. Selle läbi peaks saavutatama võlausaldajate nõuete rahuldamine kõrgemal määral, kõigi osapoolte tööaja kokkuhoid ja võimalik, et väheneb ka võlgniku juhtorgani soov muuta äriühing enne maksejõuetusmenetlust varatuks.

Kohtu seisukohast on kõige suurem küsimus võlausaldajate parimate huvide testi läbiviimine. Võlgnikud on erineva tegevusvaldkonna ja suurusega ning võib eeldada, et kavandatav regulatsioon eeldab Eesti mõttes suuremaid ettevõtteid, mitte nn väikeseid ühemehe firmasid. Küsimusi tekitab, kes siis ikkagi on pädev ja võimeline ajaliselt kiiresti võlgniku tervikvarale õiglase hinna määrama ja võrdlema, kas üksikuid varaobjekte müües oleks vara hind madalam või kõrgem. Tartu Maakohtu hinnangul muutuks kohtutel raskeks selliste otsuste kinnitamine, sest kohtu jaoks kiirelt otsuste kinnitamine vara väärtuse kohta või kas ettevõtte tervikuna müügi või üksikute esemete kaupa, on keeruline. Tartu Maakohus märgib, et ei vaja vist põhjendamist, kui keeruline on ettevõtte väärtuse hindamine ja selle hindamise kui protseduuri jaoks leitavate riiklikult tunnustatud ekspertide vähesus. Kohtunikud reeglina ei oma eriteadmisi selles valdkonnas või peaksid minema siis vastavas valdkonnas väljaõppele. Märgime, et juhul, kui võlausaldajate hulgas on eesõigusnõudega krediidiandja, kellel on oma ala spetsialistid analüütikute näol olemas, võib turuhinna määramise protsess olla kohtute jaoks vähem töö- ja ajamahukas.

Eesti regulatsioon (nii saneerimiseadus kui ka füüsilise isiku maksejõuetuse seadus) võimaldab hetkel kava kinnitamisekski eksperdi kaasamist ja eksperdiarvamuse küsimist, milline on aga aeganõudev protseduur. Eriti reljeefse näitena võib siinkohal välja tuua piimatööstuse Tere saneerimismenetluse², kus ettevõtja esitas saneerimisavalduse kohtule veebruaris 2016 ja pärast mitmeid vaidlusi erinevates kohtuastmetes jõuti saneerimiskava kinnitamiseni 2023. aasta suvel. Maksejõuetusmenetlused on oma olemuselt kiired menetlused (erinevatele menetlustoimingutele on seaduses sätestatud lühikesed tähtajad), kuid ettevõtte ja selle vara väärtuse ükshaaval või tervikvarana hindamine võib olla väga ajamahukas. Samuti võib menetluse ajalist kestvust oluliselt tõsta menetlusosaliste edasikaebe õiguse teostamine (viide taaskord piimatööstuse Tere saneerimismenetlusele). Väljakutseks on edasikaebe õiguse andmine taolistele kohtu poolt tehtavatele otsustustele. Tuleb arvestada, et ka edasikaebuste lahendamine võtab oma aja ja pikendab oluliselt maksejõuetusmenetlust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Vahing
Kohtu esimees

² <https://www.aripaev.ee/uudised/2023/02/21/piimatoostuse-kurnamine-tere-kiire-paastmine-venis-juba-seitsmenda-aastani-2202>